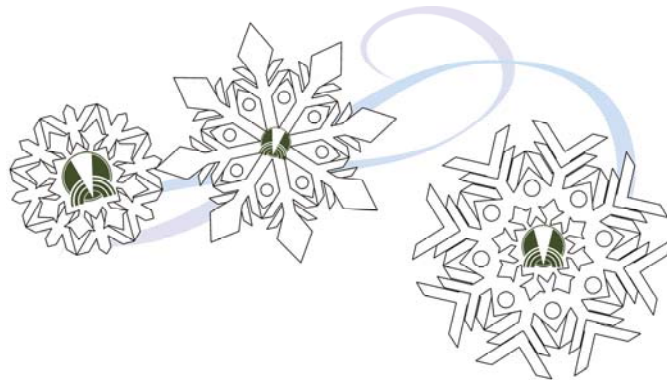

Novēlam, lai izdodas MAZI UN lieli darbi, UN LABAS IDEJAS, REIZĒM KĀ SNIEGPĀRSLAS, NOLAIŽAS JŪSU PRĀTĀ!

"Lauku Lapas" veidotāji

AKTUALITĀTES

PVTM par aitu mātēm

Lauku atbalsta dienests (LAD) informē, ka saskaņā ar Eiropas Komisijas 2012. gada 4. jūnija lēmumu tiek dota atļauja Latvijai 2012. gadā veikt papildu valsts tiešos

maksājumus par aitu mātēm. Šim maksājumam tiek piemērots samazinājuma koeficients 0,678171, līdz ar to atbalsts par vienu aitu māti ir Ls 6,61. **LL**

Noteiks labāko lauksaimniecības kooperatīvu 2012. gadā

Visā Latvijā 2012. gada 3. decembrī sākas balsošana Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijas (LLKA) rīkotajā konkursā „Gada labākais lauksaimniecības kooperatīvs”. Konkursa mērķis ir noteikt labāko Latvijas kooperatīvu, kurš, realizējot kooperācijas ideju, ieguvis lauksaimnieku atzinību un uzticību.

Balsošanas anketas ir pieejamas Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra birojos, lauksaimnieku nevalstisko organizāciju birojos un Zemkopības ministrijā, tāpat ikviens var balsot par sev tīkamāko kooperatīvu elektroniski: interneta mājas lapā balso.llka.lv. Ar sabiedriskā balsojuma palīdzību tiks noteikts 2012. gada labākais kooperatīvs, savukārt nozares ekspertu žūrija noteiks uzvarētāju nominācijā „Gada kooperatīvs izaugsme”. Labākie lauksaimniecības kooperatīvi tiks noteikti trīs grupās – lielie, vidēji lieli un mazie kooperatīvi, ņemot vērā to apgrozījumu. Balsošana norisināsies līdz 9. janvārim, un pēc rezultātu apkopošanas, laureāti tiks paziņoti 1. februārī.

LLKA valdes priekšsēdētājs Indulis Jansons: „Šī konkursa rīkošanai manā skatījumā ir divi svarīgākie mērķi – labāko kooperatīvu godināšana un veiksmīga darba rezultāta novērtēšana, tādējādi popularizējot kooperatīvu darbību, jo šis konkurss ir lieliska iespēja parādīt, kādu ieguldījumu tautsaimniecības attīstībā sniedz tieši labākie kooperatīvi. Vienlīdz augstu novērtējam arī mazo kooperatīvu darbību, tāpēc šogad, atšķirībā no iepriekšējiem reizēm, ir izmainīta arī balsošana kārtība – labākā kooperatīva statuss vairs netiks piešķirts novadu griezumā, bet gan visas Latvijas mērogā, sacenšoties trijās kategorijās, kas sarindotas pēc kooperatīvu lieluma.”

Konkurss šogad tiek rīkots trešo reizi, un tas kļuvis par gaidītu notikumu Latvijas lauksaimnieku vidū. Trīs gadu laikā konkursā laurus plūkuši 11 kooperatīvi, tostarp, tādas pazīstamas lauksaimnieku apvienības kā LPKS „LATRAPs”, „Straupe”, „Vidzemes agroekonomiskā kooperatīvā sabiedrība”, „Durbes grauds”, u.c.

Konkursu finansiāli atbalsta kooperatīvu ilggadējie sadarbības partneri – „Amazone”, „Vāderstat”, „Dojus Latvija”, „Tornum”, „Augu aizsardzības serviss”, informatīvie atbalstītāji – „Latvijas Avīze”, „Dienas Bizness”, „Piena Ziņas”, „Saimnieks”, „Agrotops”. **LL**

Sagatavoja Sabīne Puķe, papildu informācija – sabine.puke@llka.lv, +371 26340794

ŠAJĀ NUMURĀ:

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

☑ Skaidrā naudā veikto darījumu deklarēšana 3. lpp

LAUKU ATTĪSTĪBA

☑ Mājražotāju un mājamatnieku izglītošana..... 3. lpp

KOPĒJĀ LAUKSAIMNIECĪBAS POLITIKA

☑ Aktualitātes COPA/COGECA darba grupās 4. lpp

SAVSTARPĒJĀ ATBILSTĪBA

☑ SA prasību izpilde 7. lpp

SIA LLKC INFORMĒ

☑ Kalendārs ar svarīgākajiem datumiem 2. lpp. janvārī

SVARĪGĀKIE DATUMI, KURUS LAUKU UZŅĒMĒJS NEDRĪKST AIZMIRST 2013. GADA JANVĀRĪ

Nacionālās subsīdijas	Termiņš	Decembris					Janvāris					Februāris			
		1	5	15	20	25	30	31	1	5	15	20	25	31	1
Šķiedras līnu pirmapstrādes	Šķiedras līnu pirmapstrādes Ražošanas deklarācija														
Kreditu fonds	Kreditu fonds (Atbalsts izņēmumu radīšanai un attīstībai)														
Lauku attīstības programmas pasākumi	Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana *														
Riska samazināšana	Atbalsts apdrošināšanas polišu iegādes izdevumu segšanai														
Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)	PVN mēneša (ceturkšņa, pusgada) deklarācija un maksāšanas termiņš														
Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)	Termiņš, līdz kuram nodokļu maksātājs iesniedz iesniegumu Valsts ieņēmumu dienestā, ja 2012. gadā ir izmantojis īpašo kārtību saskaņā ar likuma "Par PVN" 13.4 pantu (t.i., "kases metodi"), bet 2013. gadā to vairs nevēlas izmantot														
Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)	Termiņš līdz kuram nodokļu maksātājs iesniedz iesniegumu Valsts ieņēmumu dienestā, ja 2013. gadā vēlas izmantot īpašo kārtību saskaņā ar likuma "Par PVN" 13.4 pantu (t.i., "kases metodi")														
Mikrouzņēmumu nodoklis	Mikrouzņēmumu nodokļa pārskats														
Darījumu kvītis	Atskaitē par darījumu kvīšu izlietojumu														
Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	Atskaites iesniegšanas termiņš un nodokļa maksāšanas termiņš - PAŠNODARBINĀTĀJIEM														
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	Termiņš, līdz kuram jāinformē Valsts ieņēmumu dienests, ja nodokļa maksātājs 2013. gadā vēlas maksāt fiksēto nodokli														
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	Paziņojums par fiziskajām personām izmaksātajām summām 2012. gadā														
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	Deklarācija par ienākumu no kapitāla (par mēnesi) - ja ienākums no kapitāla pieauguma iepriekšējā mēnesī pārsniedzis 500 latu														
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	Deklarācija par ienākumu no kapitāla (par ceturksni) - ja ienākums no kapitāla pieauguma mēnesī no 100.01 - 500 latiem														
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	Deklarācija par ienākumu no kapitāla (par gadu) - ja ienākums no kapitāla pieauguma mēnesī ir līdz 100 latiem														
Uzņēmumu ienākuma nodoklis	Termiņš, līdz kuram mikrouzņēmumu nodokļa maksātājs informē Valsts ieņēmumu dienestu - ja nodokļa maksātājs 2013. gadā vairs nevēlas maksāt mikrouzņēmumu nodokli un uzņēmumu ienākuma nodokli no 01.01.2013. maksās parastajā kārtībā														

* Par projektu pieņemšanas noslēgumu tiks ziņots laikrakstā "Latvijas Vēstnesis"

Termiņš, kura laikā var iesniegt pieteikumu, iesniegumu vai atskaiti.

Iesniegumu un atskaišu apkopošanas datums vai iesniegšanas beigu datums.

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

Skaidrā naudā veikto darījumu deklarēšana

Likums „Par nodokļiem un nodevām” nosaka ierobežojumus darījumiem, kuri tiek veikti skaidrā naudā. Rakstā galvenokārt ir apskatītas likuma normas, kas būs piemērojamas no 2013. gada 1. janvāra.

Skaidrās naudas darījumi, uz kuriem attiecas ierobežojumi, būtībā ir jāiedala divās nosacītās grupās:

- darījumi, kas ir jādeklarē;
- darījumus, kurus nav atļauts veikt.

Skaidrā naudā veikto darījumu deklarēšana

Likuma „Par nodokļiem un nodevām” 30. pants nosaka, ka nodokļu maksātāji katru mēnesi līdz 15. datumam deklarē visus iepriekšējā mēneša laikā savstarpēji skaidrā naudā veiktos darījumus, kuru summa pārsniedz 1000 latu (līdz 31.12.2012. – 3000 latu). Ja skaidrā naudā veikta darījuma summa pārsniedz šo robežu, tad darījums ir jādeklarē, neatkarīgi no tā, vai darījums ir noticis vienā vai vairākās operācijās.

Skaidrā naudā veiktais darījums ir jādeklarē par to mēnesi, kad skaidrās naudas norēķins ir veikts. Ja, piemēram, prece ir piegādāta novembrī, bet samaksa skaidrā naudā ir veikta decembrī, tad skaidrās naudas darījums ir deklarējams par decembri līdz 15. janvārim.

Skaidrā naudā veikto darījumu deklarēšanu paskaidrošu ar piemēriem:

1. z/s „A” no z/s „B” nopērk lopbarību par Ls 3500. Par saņemto preci z/s „A” samaksā skaidrā naudā vienā maksājumā. Abām saimniecībām šis skaidrā naudā veiktais darījums ir jādeklarē līdz nākamā mēneša 15. datumam.
2. z/s „A” no z/s „B” nopērk lopbarību par Ls 1500. Par saņemto preci z/s „A” samaksā skaidrā naudā vienā maksājumā. Abām saimniecībām, sākot no 2013. gada 1. janvāra, šis skaidrā naudā veiktais darījums ir jādeklarē līdz nākamā mēneša 15. datumam, jo darījuma summa pārsniedz Ls 1000.
3. z/s „A” no z/s „B” oktobrī nopērk tehniku par Ls 4500 un norēķinus par tehniku veic skaidrā naudā, samaksājot novembrī Ls 3200 latus, bet decembrī – Ls 1300.

Ja darījums notiek 2012. gadā, tad skaidras naudas deklarācija ir jāiesniedz par novembri, jo skaidrās naudas norēķina summa pārsniedz Ls 3000.

Ja darījums notiks 2013. gadā, tad skaidras naudas deklarācija būtu jāiesniedz gan par novembri, gan decembri, jo abi maksājumi pārsniedz Ls 1000.

☞ Pienākums deklarēt skaidrā naudā veiktos darījumus attiecas uz visiem saimnieciskās darbības veicējiem (t.sk. arī uz fiziskajām personām, kuras reģistrējušās kā saimnieciskās darbības veicēji). Par mazumtirdzniecībā veiktajiem pirkumiem skaidrās naudas darījumu deklarēšanas pienākums attiecas tikai uz pircēju.

Ar 2013. gada 1. janvāri stāsies spēkā jauna norma, kas nosaka, ka nodokļu maksātāji, kuri veic saimniecisko darbību, līdz taksācijas gadam sekojošā gada 1. februārim deklarē visus iepriekšējā gada laikā skaidrā naudā veiktos darījumus ar fiziskajām personām, kurām atbilstoši nodokļu jomu reglamentējošiem normatīvajiem aktiem nav jāreģistrē saimnieciskā darbība, ja viena darījuma summa vienā operācijā ar katru darījuma partneri pārsniedz Ls 2000. Tātad par 2013. gadā fiziskajai personai skaidrā naudā izmaksātajām summām, kur viena maksājuma summa pārsniedz Ls 2000, līdz 2014. gada 1. februārim būs jāiesniedz deklarācija par skaidrā naudā veiktajiem darījumiem.

Skaidrā naudā veikto darījumu deklarēšanas kārtību nosaka MK 2007. gada 10. aprīļa noteikumi Nr. 237 „Skaidrā naudā veikto darījumu deklarēšanas noteikumi”.

Skaidrā naudā veikto darījumu ierobežojums

Likums „Par nodokļiem un nodevām” nosaka, ka nodokļu maksātājiem nav atļauts veikt skaidrā naudā darījumus, kuru summa pārsniedz Ls 10 000 (neatkarīgi no tā, vai darījums notiek vienā operācijā vai vairākās operācijās).

Sākot ar 2013. gada 1. janvāri, nodokļu maksātājiem nav atļauts veikt skaidras naudas darījumus, kuru summa pārsniegs Ls 5000. **LL**

Sagatavoja Linda Puriņa
LLKC Grāmatvedības un finanšu nodaļas vadītāja

LAUKU ATTĪSTĪBA

„Abulas lauku partnerība” izglīto savus mājražotājus un mājamatniekus

☑Mājražošana un mājamatniecība uzņēmējdarbībai laukos: Amatas novads

Biedrība „Abulas lauku partnerība” ar Valsts Lauku tīkla atbalstu 2012. gada 1. novembrī Smiltenes novada mazo lauku saimniecību saimniekiem un nevalstisko organizāciju pārstāvjiem organizēja pieredzes apmaiņas darba grupu uz Amatas novadu. Pasākuma mērķis bija gūt labās prakses piemērus no mājražotājiem Amatas pusē, kā

arī iepazīt kādu no LEADER programmā īstenotajiem projektiem.

Tiekoties ar lauku uzņēmējiem Amatas novadā, pieredzes apmaiņas darba grupas dalībnieki apmeklēja vairākas saimniecības un uzņēmumus. Rīta pusē, izbraucot caur Amatiem, dalībnieki devās uz Ķikšiem, kur Amatas pagasta zemnieku saimniecībā „Lejas Kalji” viņus sagaidīja īpašnieks Viesturs

Skujiņš. Saimnieks dalījās pieredzē, kā veidojis savu saimniecību, kā reģistrējis mājražošanu un bioloģisko saimniekošanu. Viņš iepazīstināja brauciena dalībniekus ar gaļas pārstrādes uzņēmumu, kurā darbojas bioloģiskā kautuve un gaļas pārstrādes cehs.

☑Lauksaimnieki nevis sūdzas par grūtībām, bet ar humoru stāsta par savu ikdienas smago darbu

Nītaures pagasta kooperatīvā „Zaļais Grozs” vadītāja Gaida Krūmiņa stāstīja par kooperatīva darbību. Aptuveni 10 mazām lauku saimniecībām, apvienojoties zem viena zīmola, ir dota iespēja mazumtirdzniecībā realizēt savas saimniecībās izaudzēto un tirgošanai sagatavoto produkciju – tējas, fasētus dārzeņus, skābētus kāpostus, sukādes, sulas, sīrupus un daudzas citas garšīgas lietas. Saimniece izrādīja arī savu piemājas saimniecību „Lušēni”. Iepazīstoties ar šo saimnieci, brauciena dalībniekiem jau radās pirmais secinājums: dzīvojot „dziļāk” laukos, cilvēki nevis sūdzas par grūtībām, bet ar humoru stāsta par savu ikdienas smago darbu laukos.

Savukārt Mores pagasta zemnieku saimniecībā „Ceplīši” pasākuma dalībniekus sagaidīja jaukā, smaidīgā tās īpašniece Inta Kirilka. Savā nelielajā saimniecībā viņa kā mājražotāja pārstrādā pienu, gatavojot krējumu, jogurtu, biezpienu un dažus mājas sierus. Saimniece dalījās savā pieredzē, kā atbilstoši visiem nosacījumiem piena pārstrādes jomā lauku saimniecības virtuvē var darboties mājražotājs, cik viegli vai grūti ir ievērot visus nosacījumus un prasības ražotnē.

☑LEADER iniciatīvas ietvaros īstenots projekts

Zaubē mēs tikāmies ar biedrības „Give and hand” vadītāju Vairu Zaueri. Biedrība darbojas sociālajā jomā. Tās vadītāja dalījās pieredzē par biedrībā īstenotajiem projektiem, starp kuriem ir arī LEADER iniciatīvas ietvaros īstenots projekts par sociālā dzīvokļa izveidošanu un labiekārtošanu. Liela loma šī dzīvokļa izveidē ir arī Zaubes rokdarbniecēm, kas brīvprātīgā darbā, veicot pasūtījumu no Nīderlandes, uzadīja 600 pāru vilnas zeķu. Pārdodot šīs zeķes Nīderlandē, sociālo dzīvokli biedrība

iegādājās savā īpašumā. Biedrība kopā ar pagasta sociālo dienestu palīdz vientuļiem un maznodrošīnātiem pagasta iedzīvotājiem, dodot iespēju viņiem izmazgāt savas drēbes un nomazgāties arī pašiem.

☑Mājražošana ir viena no iespējām uzņēmējdarbībai laukos

Katrs dalībnieks guva varbūt kādu sev noderīgu atziņu, cits varbūt tikai apskatījās, kā Amatas puses ļaudis dzīvo un saimnieko laukos. Brauciena dalībnieki atzina, ka mājražošana ir viena no iespējām uzņēmējdarbībai laukos.

☑Atbalsts mājražotājiem no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai

No Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) pieejams atbalsts mājražotājiem – lauksaimniecības produktu ražošanai un produkcijas apstrādei. Pasākumos „Lauku saimniecību modernizācija” un „Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana” tiek atbalstīta iekārtu, tehnikas, informācijas tehnoloģiju un programmu nodrošinājuma iegāde un uzstādīšana. Mājražotājiem būtiska varētu būt iespēja saņemt finansējumu infrastruktūras izveidei lauksaimniecības produktu ražošanai un pirmsapstrādei, tai skaitā pašu ražotās produkcijas iepakojšanai. Pasākumā „Lauku saimniecību modernizācija” tiek atbalstīta arī ilggadīgo augļkopības kultūraugu (izņemot zemeņu) stādu iegāde, stādījumu balstu sistēmu, žogu balstu iegāde, uzstādīšana, stādījumu ierīkošana. Atbalsta intensitāte ražošanai ir līdz 40%, apstrādei – līdz 50%. **LL**

Sagatavoja
Abulas lauku partnerība
un
Valsts Lauku tīkla Sekretariāta
projektu vadītāja Zanda Dimanta-Svilpe

KOPĒJĀ LAUKSAIMNIECĪBAS POLITIKA

Aktualitātes COPA/ COGECA darba grupā

Lai sekotu līdzi nozaru aktualitātēm Eiropas Savienības (ES) mērogā un paustu Latvijas viedokli par Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) nākamā plānošanas perioda izstrādātajām regulām, dažādu nozaru eksperti regulāri piedalās COPA/COGECA* un Eiropas Komisijas (EK) rīkotajās darba grupās un semināros Briselē.

☑Augļi un dārzeņi

Novembra sākumā Marija Gailīte pārstāvēja Latviju darba grupā par augļiem un dārzeņiem. Darba grupā tika teikti priekšlikumi, kā veicināt augļu un dārzeņu lietošanu uzturā, un izvērtēta nozares likumdošana, kas precīzāk noteiktu produktu kvalitātes prasības.

Kopējā tirgus organizācijas (KTO) regulas priekšlikuma labojumos attiecībā uz augļu un dārzeņu sektoru uzsvars

tiek likts uz krīzes novēršanas mehānisma pilnveidošanu, turpmāku atbalstu ražotāju organizācijām no I Pilāra līdzekļiem un kopējo

kvalitātes standartu atjaunošanu. Pašlaik EK Lauksaimniecības komiteja sadarbībā ar citiem ģenerāldirektorātiem veic jaunās KTO ietekmes uz citiem sektoriem novērtēšanu un 2013. gada pavasarī sniegs ziņojumu Eiropas Parlamentam.

Austrijas zinātnieki šā gada martā prezentēja jaunu audzēšanas metodi siltumnīcās, kas pēc būtības ir bioloģiska, bet neatbilst pašreizējās regulas prasībām. Tā kā tiek strādāts pie jaunas regulas, kas noteiks prasības bioproduktu ražošanai, marķēšanai un kontrolei, tad šo metodi ir paredzēts iestrādāt jaunajā normatīvajā aktā.

Pārtikas ķēdes darbības uzlabošanai izstrādāts Labas tirdzniecības prakses kodekss un ir izveidota iesaistīto tirgus operatoru brīvprātīga reģistrācija. Līdz 2012. gada beigām kodeksu plānots pārtulkot visās 27 ES valodās.

Šā gada vasarā bija izsludināta publiskā konsultācija par KTO reformu, piedāvājot vairākus tās variantus. Kopumā vērtējot, par labāko tika atzīta 2. iespēja, kas paredz saglabāt esošās ražotāju organizācijas (RO) un veicināt jaunu RO izveidi. Arī Latvijas lauksaimnieku nevalstiskās organizācijas sniedza savu viedokli un atbalstīja šo variantu.

Projekts „Skolas auglis” jeb bērnu nodrošināšana ar augļiem un dārzeņiem mācību iestādē tiek uzskatīts par perspektīvu programmu, kas vēl ir tikai attīstības un pilnveidošanās stadijā. Programma darbojas tikai trīs gadus un ar to nepietiek, lai varētu izdarīt secinājumus par tās ietekmi uz bērnu veselību un ēšanas paradumiem. No visām ES dalībvalstīm programma visefektīvāk darbojas Igaunijā, Luksemburgā un Latvijā, par efektivitātes kritēriju ņemot produktu cenu un izdalīto porciju skaitu. Vidēji ES finansējums tika izmantots par 61,6% (Latvija izmantoja visu finansējumu), tomēr augļus un dārzeņus faktiski saņēma tikai 25% mērķa auditorijas.

Pasākumi programmas veicināšanai: 1) vecāku līdzmaksājumi (citu valstu pieredze); 2) finansējuma palielināšana pēc 2013. gada; 3) skolu ieinteresētības veicināšana; 4) mērķauditorijas paplašināšana; 5) izdales perioda pagarināšana; 6) piedāvāto produktu sortimenta paplašināšana. „Skolas augļa” izvēlē liels uzsvars tiks likts uz vietējiem produktiem un to ražošanas metodēm (priekšroka dodama integrēti un bioloģiski audzētiem augļiem un dārzeņiem), lielāku uzmanību pievēršot bērniem no maznodrošinātām ģimenēm. Tomēr liela nozīme programmas veicināšanā ir arī ģimenes ietekmei ēšanas paradumos.

Kvalitātes nodrošināšana lauksaimniecībā

Oktobra beigās Edīte Strazdiņa pārstāvēja Latviju darba grupā par kvalitātes nodrošināšanu lauksaimniecībā. Darba grupā tika izteikti priekšlikumi, kā veicināt produktu kvalitāti un kontrolēt to izcelsmi.

Aizvien aktuāls ir definējums „Produkts no manas saimniecības”, jo bieži vien tas tiek lietots nepamatoti un arī produkcijai, kas iepirkta no citas saimniecības vai valsts. Atkārtoti tiek izskatīti visi likumīgie priekšlikumi, lai varētu izveidot definīciju un terminus šim nosaukumam, kā, piemēram, „vietējais produkts”, „kvalitatīvs produkts” u. tml. Vēl nav skaidrs, vai būs jauna shēma kvalitātes regu-

lai, vai konkrēts (speciāls) logo apzīmēs saimniecību. Definīcija skaidri paredzēs, kā tiks kontrolēta ražošana (saimniecības lielums, veids u.tml.). Definīcijām ir jābūt īstenojamām katrā dalībvalstī un jāatbilst regulai. Terminu virzības mērķis ir saprast, kā zemniekam vieglāk sasniegt tirgu, vieglāk darboties. Galaproduktam ir jānes peļņa zemniekam vai ražotāju organizācijai, tam jābūt ar pievienoto vērtību. Jābūt skaidrai tā izcelsmei, lai varētu aizsargāt īpašuma tiesības uz produktu. Tiek izstrādātas produktu kvalitātes shēmas, kuru sekmīgākai virzībai no budžeta tiks piešķirti līdzekļi. Jaunie regulas papildinājumi noteiks prasību pēc vairāk informācijas uz marķējuma par produktu un tā kvalitāti.

Dzīvnieku labturība kautuvēs

Oktobra beigās Maija Pontāga un Dzintars Veide pārstāvēja Latviju darba grupā par dzīvnieku labturību kautuvēs. Darba grupā tika izteikti priekšlikumi, kā padarīt efektīvāku dzīvnieku aizsardzību, un analizēti jauni apdullināšanas paņēmieni.

Jaunās Regulas galvenais princips – dzīvniekiem jābūt aiztaupītām jebkādam nevajadzīgām sāpēm, stresam vai ciešanām. ES Dzīvnieku labturības stratēģija 2012.–2015. gadam uzsvēr nepieciešamību labāk ievērot ES tiesību aktus dzīvnieku labturībā.

Jaunajā dzīvnieku labturības ES regulā (Nr.1099/2009) paredzēts, ka kautuvē jābūt kvalificētai personai – dzīvnieku labturības inspektoram, lai nodrošinātu standarta darba procedūru īstenošanu tā, lai dzīvnieku labturības noteikumi būtu pienācīgi izprasti un piemēroti. Kautuvju īpašnieki ir atbildīgi par ES noteikumu vispārēju ievērošanu, savukārt dzīvnieku labturības inspektora uzdevums ir šo pienākumu tehniska īstenošana praksē. Kopumā dzīvnieku labturības inspektors kautuvē darbojas īpašnieka uzdevumā kā kompetento iestāžu kontaktpunkts, sniedz norādījumus kaušanas līnijas personālam, kā arī pārbauda, vai norādījumi tikuši praktiski īstenoti. Dzīvnieku labturības inspektors nav obligāti nepieciešams kautuvēs, kurās nokauj mazāk par 1000 zīdītāju mājlopu vai 150 000 mājputnu vai trušu gadā. Tomēr ar inspektora darbu saistītie pienākumi, kas aprakstīti iepriekš, paliek spēkā, un tie ir jāīsteno kautuves īpašniekam. Ieteicams veidot arī e-mācību kursus, šobrīd ir izstrādāta e-kursu programma, izmantojot video, animācijas elementus u.c. paņēmienus, lai piesaistītu apmācāmo interesi un nostiprinātu viņu zināšanas. Tuvāko mēnešu laikā ES dalībvalstis saņems piedāvājumus šādus kursus izmantot. Daži ES noteikumi attiecībā uz kautuvju iekārtojumu, celtniecību un tehnisko aprīkojumu nav nekad vēloties piemērojami esošām kautuvēm, taču tie būs piemērojami no 2019. gada decembra, tāpēc jau tagad būtu jāveic vajadzīgie sagatavošanas darbi, lai kautuves atbilstu prasībām noteiktajā datumā.

- ES normatīvajos aktos iestrādātās prasības aizvien palielina ražošanas izmaksas. Vienlaicīgi prasību un tātad arī to izpildei nepieciešamās izmaksas netiek attiecinātas uz importa produkciju.
- Jaunie ES noteikumi nedrīkstētu pakļaut saimniecību un kautuvju darbu riskam vai atbalstīt importu un ražošanas pārvietošanu uz trešajām valstīm.

☑Lauku attīstība

Agnese Hauka un Maira Dzelzkalēja 22.–23. novembrī pārstāvēja Latviju darba grupā par lauku attīstību.

Viens no galvenajiem jautājumiem ir, kā bioindustriju padarīt ienesīgu ilgtermiņā, kādus jaunus produktus attīstīt un kādas pārtikas utilizēšanas problēmas atrisināt, izmantojot biopārstrādi. Copa/Cogeca veido bioekonomikas dokumentu/pozīciju un nākamajā plānošanas periodā – 2014.–2020. gadā – biopārstrādes rūpniecībai tiks novirzīts viens miljards EUR, izmantojot publiskā un privātā sektora partnerību.

Darba grupā „Zināšanu pārnese un inovācijas” nākamajā plānošanas periodā (2014.–2020. gads) EK uzsver inovāciju nozīmi, bet liela daļa sabiedrības vēlas turpināt kā līdz šim un nav atvērta revolucionārām izmaiņām. Eiropas Lauku attīstības tīkla apkoptie inovāciju piemēri liecina, ka **lielākā daļa inovāciju lauku teritorijās ir ieviestas nevis ELFLA** (Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai) **ietvaros, bet izmantojot citu fondu finansējumus** (arī Latvijas Valsts Lauku tīkls 2011. un 2012. gadā pēc Eiropas Lauku attīstības tīkla (ENRD) lūguma apkopja inovatīvo projektu piemērus Latvijā un daudzas inovācijas bija ieviestas tieši caur citu programmu, nevis ELFLA ietvaros).

EK pārstāvju skatījumā lauku attīstībā pēc 2013. gada lauksaimniecība ir svarīga, jo tā nodrošina pārtikas ražošanu, ir būtiski, lai zeme tiktu apsaimniekota, lai būtu bioloģiskā daudzveidība. ES piedāvā 15 atbalsta pasākumus ar klimatu saistītās tēmās – alternatīvās enerģijas, saules baterijas saimniecībām, ūdens sistēmas sakārtošana u. tml. Dalībvalsts pārziņā ir izvēlēties, kuras atbalsta programmas tai ir vispiemērotākās, un par to vienoties ar EK. Regula nosaka, ka viena projekta īstenošanai var izmantot dažādus fondus ar nosacījumu, ka nepārkļūjas finansējums aktivitātēm. Dalībvalstis ir tās, kas izlems par kohēzijas un lauku attīstības finansējumu izlietojumu lauku teritorijās vai citur. EK atbalsta priekšlikumu, ka cilvēks ar savu projekta ideju ierodas atbildīgā institūcijā, kas atrod atbilstošo finansējuma avotu, un tas nav jādara iedzīvotājam, uzņēmējam, organizācijai. EK uzskata, ka priekšlaicīga pensionēšanās vairs nav aktuāla – mūsdienās nevar un nevajag cilvēkus 55 gadu vecumā izslēgt no tirgus, jo kopumā nodarbinātības politika iegulda līdzekļus pirmspensijas vecuma iedzīvotāju apmācībās. Ja dalībvalstis vēlas izstrādāt nacionālas programmas šī jautājuma risināšanai, to var darīt, bet EK to vairs neatbalstīs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) attīsta vairāku ES dalībvalstu atbalstītu iniciatīvu izveidot vienotu stratēģisko fondu, kas 2014.–2020. gada periodā

apkopos un uzraudzīs piecus fondu līdzekļu izlietojumu un saskaņotību, tādējādi izvairoties no neefektīvas dažādu fondu līdzekļu izmantošanas viena mērķa sasniegšanai. Tiek veidots jauns dokuments, kas regulēs šī kopīgā fonda darbības principus. Visjūtāmākās izmaiņas šī stratēģiski vienotā fonda izveides rezultātā būs Eiropas Komisijas institūcijās ne tik daudz ES dalībvalstīs. Bet arī šis jautājums ir izstrādes procesā un šobrīd neskaidrību ir vairāk nekā atbilžu.

Ekspertes A. Haukas būtiskākie secinājumi:

- iespējas piedalīties globālajā tirgū ir jānodrošina arī mazajām lauku saimniecībām;
- runājot par lauku attīstību, ir jāizvērtē arī mežsaimniecības nozīme – abas nozares ir jāskata kopīgi;
- svarīgi, kā, kādiem mērķiem un kādā kvalitātē tiek izmantota lauksaimniecības zeme – tai ir jābūt izmantotai lauksaimniecības produktu ražošanai;
- plānojot nākamā plānošanas perioda pasākumus, ir jāņem vērā klimata izmaiņu tendences;
- nākamajā plānošanas periodā (2014. – 2020. gadā) ir svarīgi ieviest aktivitātes, kas tuvinātu pilsētu un lauku teritorijas;
- runājot par lauku attīstību, tiek runāts par lauku teritoriju iedzīvotājiem, nevis tikai par lauksaimniekiem;
- lauku attīstība iekļauj ne tikai lauksaimniecību un mežsaimniecību, bet arī tūrismu, nelauksaimniecisko uzņēmējdarbību, publisko infrastruktūru un cilvēkus;
- lauku attīstības pasākumiem ir jāizmanto nevis lejupejoša, bet augšupejoša pieeja – jāpalielina sabiedrības līdzdalības iespējas.

Informācija sagatavota, balstoties uz ekspertes Agneses Haukas iesniegto atskaiti.

☑“Piena pakete”

Novembra vidū Silvija Dreijere pārstāvēja Latvijas lauksaimniekus darba grupā par „piena paketi”. Daudzās dalībvalstīs jau ir ieviesta „piena pakete”, tomēr lauksaimnieku organizācijas tur nesaskata nekādas būtiskas izmaiņas, jo spēcīgās līgumattiecības piena nozarē ir nostiprinātas ar likumu, kas, saskaņojot ar ES, praktiski bez izmaiņām tika pārnestas uz „piena paketi”. Dalībvalstu rādītāji parāda, ka lielāka daļa zemnieku (vidēji ap 80%, Dānijā pat 96,5% zemnieku) pienu realizē kooperatīviem un tikai 20% piena pa tiešo nonāk pārstrādes uzņēmumos ar tiešajiem līgumiem. Zemniekiem jau vēsturiski ir izveidojusies spēcīga kooperācija, ražotāju organizācijām ir mazs īpatsvars, un zemnieki nemaz neuzskata par vajadzīgu jauno likumu. Valstis, kurās lielāko daļu piena nodod kooperatīvos, nesteidzas ar „piena paketes” ieviešanu. Piena cenas vistiešāk nosaka pasaules tirgus, ko „piena

pakete" nevar ietekmēt un neietekmēs. Vietējos tirgos cenas būtiski diktē lielveikalu ķēdes, ko diemžēl „piena pakete” arī nevarēs regulēt. Varbūt tas var palīdzēt valstīm, kur nav tik stipra kooperācija. Zemnieki „piena pakete” neredz instrumentus, kā pasargāt zemniekus no piena cenu straujas krišanās.

Dalībvalstis, kurās nav spēcīgas kooperācijas arī norāda, ka „piena paketes” pasākumi nebūs obligāti. Viena no tādām ir Lielbritānija, kur 2/3 no visa saražotā piena tiek realizēti uz līgumu pamata. Tāpēc līgumu slēgšana, ko paredz „piena pakete”, ir saistoša, bet valstī tas ir noteikts kā brīvprātīgs pasākums. „Piens paketes” ieviešanas laiks ir 2013. gada pavasaris.

Plašāk ar COPA/COGECA darba grupu ekspertu aktivitātēm iespējams iepazīties Valsts Lauku tīkla mājaslapā http://www.laukutikls.lv/copa_cogeca.

Piedalīšanās pasākumos organizēta VLT aktivitātes „Nozaru ekspertu ziņojumi” ietvaros.

** Uzziņai. COPA ir Eiropas līmeņa profesionālo lauksaimnieku organizāciju komiteja, kas pārstāv lauksaimniekus ES un starptautiskās institūcijās. Tā ir dibināta 1958. gadā. COGECA ir Eiropas līmeņa lauksaimniecības kooperācijas komiteja, kas pārstāv kooperatīvu intereses ES un starptautiskās institūcijās. Tā ir dibināta 1959. gadā. Kopš 1962. gada COPA un COGECA apvienoja birojus un kopīgi pārstāv Eiropas lauksaimnieku un kooperatīvu intereses. *

Sagatavots LLKC ES Lauksaimniecības un lauku attīstības lietu birojā

SAVSTARPĒJĀ ATBILSTĪBA

Kā veicas lauksaimniekiem ar savstarpējās atbilstības prasību izpildi

Savstarpējās atbilstības pārvaldības prasības (SA) ir normatīvajos aktos noteiktas prasības attiecīgā jomā, kuras ir jāievēro, lai pretendētu uz ES tiešo maksājumu atbalstu un Lauku attīstības programmas 2. ass maksājumiem. Savstarpējā atbilstība ietver laba lauksaimniecības un vides stāvokļa nosacījumus, pastāvīgo plāvu un ganību saglabāšanas nosacījumus, obligātās pārvaldības prasības. Tās ir izstrādātas saskaņā ar normatīvajiem aktiem, iekļaujot prasības vides aizsardzībā, sabiedrības, dzīvnieku un augu veselības aizsardzībā. Ar 2013. gadu prasības dzīvnieku labturībā tiks saistītas ar obligātās pārvaldības prasībām. Lauksaimniekam pretendējot uz atbalstu Lauku attīstības programmas 2. ass maksājumiem, jāievēro arī minimālās organiskā mēslojuma un augu aizsardzības līdzekļu lietošanas un citas obligātās prasības.

Valsts Lauku tīkla pasākumu ietvaros SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” jau otro gadu pēc kārtas tiek īstenots pasākums „Savstarpējās atbilstības atbalsta nodrošināšana”. Tā ietvaros aktualizēts savstarpējās atbilstības prasību apkopojums (saimniecības vizītes lapa), kā arī rokasgrāmata „Savstarpējās atbilstības pārvaldības prasības lauksaimniekiem Latvijā”, kurā sniegti ieteikumi un praktiski padomi prasību ievērošanā. Tās ir pieejamas LLKC mājaslapā www.llkc.lv. Pamatojoties uz SA prasību apkopojumu, sertificēti augkopības, lopkopības un veterinārmedicīnas konsultanti apsekoja saimniecības un lauksaimniekiem sniedza ieteikumus prasību izpildē.

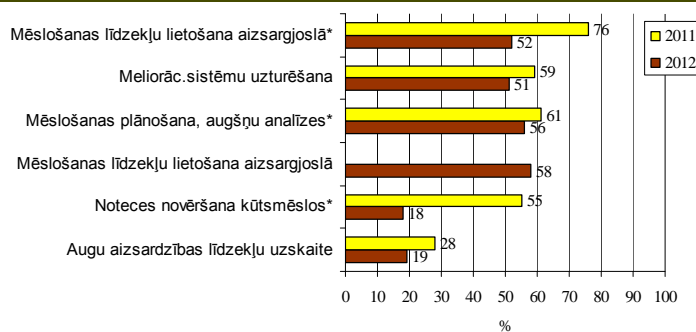
Konsultanti 2012. gadā apmeklēja 296 saimniecības (2011. gadā – 320), tai skaitā 199 jaukta tipa un 95 – augkopības saimniecības. Īpaši jutīgā teritorijā apmeklētas 58 saimniecības (jaukta tipa – 27, augkopības – 31). Saimniecību apmeklējuma mērķis bija informēt lauksaimniekus par tām prasībām, uz kurām attiecas konkrētas saimniecības darbība, kā arī sniegt ieteikumus to ievērošanai. Apmeklējot saimniecību, tika aizpildīta vizītes lapa, tajā fiksējot, kāda situācija konstatēta saimniecībā

attiecībā uz konkrētas prasības izpildi, kā arī sniegti ieteikumi. Šogad papildus vizītes lapai lauksaimniekiem bija iespēja saņemt arī nepieciešamo žurnālu vai plānu veidlapu paraugus, kurus viņi varēja izmantot. Apmeklējot saimniecības, konsultanti apkopoja lauksaimnieku viedokli un problēmas konkrētas prasības ievērošanā.

Augkopības jomā konstatēts, ka šogad no visām apsekotajām saimniecībām prasības tiek ievērotas tikai 11% saimniecību, kas tomēr ir par 5% vairāk nekā tika pagājušā gadā. Līdz ar to var secināt, ka lauksaimnieku informētība ir palielinājusies un saimnieki iespēju robežās cenšas ievērot normatīvajos aktos noteiktās prasības.

Lai informētu lauksaimniekus un akcentētu tās prasības, kas ir problemātiskas lielākajā daļā saimniecību un kurām būtu jāpievērš vairāk uzmanības, sniedzam ieskatu saimniecību apsekojuma rezultātos augkopības jomā.

Laba lauksaimniecības un vides stāvokļa nosacījumos (LLVN) ar 2012. gadu tika iekļauta prasība nelietot mēslošanas līdzekļus 10 m platā joslā gar ūdensobjektu, kas noteikts saskaņā ar MK 30.03.2010. noteikumiem Nr. 318 „Noteikumi par ūdens saimniecisko iecirkņu klasifikatoru”. Šīs prasības ievērošana bija problemātiska vairāk nekā pusei saimniecību (58%). Īpaši jutīgā teritorijā šī prasība iepriekšējos gados jau bija iekļauta SA. Līdz ar to, ja 2011. gadā īpaši jutīgā teritorijā prasība netika ievērota 76% saimniecību, tad 2012. gadā šādu saimniecību skaits samazinājies par 24%, sastādot 52% no visām apsekotajām saimniecībām. Lai lauksaimnieki pārliecinātos, vai uz saimniecībā esošo ūdensobjektu (upi, avotu, strautu u.c.) attiecas Aizsargjoslu likuma prasības, tas ir jāprecizē ūdens saimniecisko iecirkņu klasifikatorā (<http://www.likumi.lv/doc.php?id=207608>). Mēslošanas

Att. Konstatētās neatbilstības saimniecībās LLVN, vides aizsardzības un augu veselības jomā (2011–2012)

* attiecas uz saimniecībām īpaši jutīgā teritorijā

līdzekļu lietošanas ierobežojumu ievērošana gar ūdensobjektiem samazinās barības vielu noteci no lauksaimniecības zemēm, tā novēršot augsnes un ūdens piesārņojuma veidošanos.

Saimniecībās joprojām ir problemātiska meliorācijas sistēmu uzturēšana. Tomēr arī šīs prasības ievērošana saimniecībās ir uzlabojusies, salīdzinot ar pagājušo gadu. Ja pagājušajā gadā tā netika ievērota 59% saimniecību, tad šogad kāds no nosacījumiem meliorācijas sistēmu darbības nodrošināšanā netika ievērots 51% saimniecību. Galvenie nosacījumi, kas jāievēro, lai nodrošinātu optimālu meliorācijas sistēmu darbību – grāvjos jāizcērt krūmi, nodrošinot brīvu ūdens kustību, jāattīra drenu iztekas 5 m uz katru pusi no apauguma, kā arī jālikvidē bebru dambji. Meliorācijas aka jāpārsedz ar vāku. Lauksaimniekiem apsaimniekojot nomas laukus, problēmas rodas, neprecīzi noformējot vienošanos vai nomas līgumu ar lauku īpašniekiem par grāvju apsaimniekošanu. Īpašnieki nereti aizliedz lauka apsaimniekotājam atbrīvot grāvjus no kokiem un krūmiem. Daļai saimniecību meliorācijas sistēmas ir nolietojušās, kā arī nav finansiālu līdzekļu, lai tās atjaunotu. Šīs problēmas risināšanā būtu nepieciešams valsts atbalsts.

Vides jomā lauksaimniekiem īpaši jutīgā teritorijā vairāk jāpievērš uzmanība augšņu kartēšanas datu atjaunošanai vai jaunu analīžu veikšanai, kā arī kultūraugu mēslošanas plānošanai. Šī prasība netiek ievērota nedaudz vairāk kā pusei apsekoto saimniecību šajā teritorijā, kas ir par 5%, mazāk nekā tika konstatēts 2011. gadā. Kultūraugu mēslošanas plāns ir jāizstrādā saimniecībām, kur mēslošanas līdzekļus lieto 20 un vairāk hektāros zemes. Šis nosacījums ir viens no saimniecību atlases kritērijiem arī prasības kontrolējošajai institūcijai Valsts augu aizsardzības dienestam (VAAD). Saskaņā ar SA prasībām kultūraugu mēslošanas plāna kopsavilkums ir jāiesniedz noteiktā termiņā VAAD. Lauksaimnieki var izmantot kopsavilkuma formu, kas ir pieejama LLKC mājaslapā sadaļā *Savstarpējā atbilstība*, kā

arī vērsties pie augkopības konsultantiem. Savukārt augšņu izpēti saimniecībās galvenokārt nav veikta nomas laukiem.

Augu aizsardzības līdzekļu lietošanas prasību ievērošanā joprojām regulāri netiek veikta augu aizsardzības līdzekļu uzskaitē. Lai gan saimniecību skaits, kurās uzskaitē ir nepilnīga vai netiek veikta, ir samazinājies no 28% pagājušajā gadā uz 19% šogad, tomēr lauksaimniekiem vairāk būtu jāpievērš uzmanība augu aizsardzības līdzekļu uzskaites veikšanai. Uzskaites žurnāla veidlapas paraugs ir pieejams LLKC mājaslapā www.llkc.lv sadaļā *Savstarpējā atbilstība*.

Vairākas saimniecības vēlējas pievērst uzmanību prasību izpildē galvenokārt attiecībā uz meliorācijas sistēmu uzturēšanu, kur problēmas radušās darba kārtībā novecojušo drenu sistēmu, bebru postījumu, kā arī ierobežotā finansējuma dēļ. To risināšanai būtu nepieciešams valsts atbalsts. Daļa lauksaimnieku nav informēti, vai viņu saimniecību teritorijā ir īpaši aizsargājami augi, tāpēc plašsaziņas līdzekļos un informatīvajos izdevumos vairāk būtu jāpopulārizē šo augu aizsardzība. Finansējuma trūkuma dēļ, apgrūtināta ir arī kūtsmēsļu krātuvju izbūve, lauksaimnieki interesējas par alternatīviem kūtsmēsļu uzglabāšanas veidiem. Tomēr kopumā var secināt, ka lauksaimnieki ņem vērā noteiktās prasības un to izpilde, salīdzinot ar pagājušo gadu, ir uzlabojusies. Vēlamies aicināt lauksaimniekus būt aktīviem un izmantot iespēju saņemt ieteikumus no konsultantiem un padomu konkrētu prasību ievērošanā. **LL**

Sagatavoja LLKC Augkopības nodaļas vecākā speciāliste augkopībā Ilze Skudra

LAUKU LAPA TAVĀ E-PASTĀ

Piedāvājam iespēju saņemt informatīvos izdevumus "Lauku Lapa" un "Zivju Lapa" Jūsu e-pasta kastītē! Lai pieteiktos izdevuma elektroniskai saņemšanai, sūtiet pieteikumu uz e-pastu: lauku.lapa@llkc.lv. Uz šo e-pastu varat sūtīt arī ieteikumus, kā mēs varētu pilnveidot "Lauku Lapu" un "Zivju Lapu".

Pieteikumā jānorāda:

Vārds, Uzvārds; Iestādes nosaukums, kuru pārstāvat; E-pasta adresi, uz kuru vēlaties saņemt izdevumu.

SAGATAVOTS

SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs"

Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag.,
Ozolnieku nov., LV-3018
tālr.: 63050220

Izdevumā foto no LLKC arhīva

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

